

De duurzame troonrede Werner Schouten

Lotgenoten, ik ben me kapotgeschrokken. Waar blijft de gerechtigheid voor de generatie van morgen?

Iedereen zou zichzelf aan het begin van de week de vraag moeten stellen: hoe ga ik bijdragen aan de wereld in 2100? Zó krijgen de jongeren van nu een leefbare toekomst, betoogt Werner Schouten van de Jonge Klimaatbeweging vandaag in de jaarlijkse Groene Troonrede.

[Werner Schouten \(Jonge Klimaatbeweging\)](#) 7 september 2021

Lotgenoten,

In 2100 ben ik er hopelijk nog. Kunt u zich voorstellen hoe ik dan leef? Kunt u zich voorstellen hoe we dan omgaan met alle uitgekomen voorspellingen van het IPCC over drie graden opwarming? Hoe we klimaatvluchtelingen een plek hebben moeten geven in de buurt? Hoe we in de zomer siësta houden tegen de verzengende hitte? Lachend kijk ik dan terug op 2021. Dat was destijds één van de warmste jaren ooit, maar het was tegelijkertijd één van de koelste jaren in mijn leven.

Wat wij vandaag doen, heeft een grote invloed op hoe de toekomst eruitziet. Het doel van het huidige duurzaamheidsbeleid is het bouwen van een wereld waarin we kunnen voorzien in de behoeften van het heden, zonder toekomstige generaties de mogelijkheid te ontnemen in hun eigen behoeften te voorzien. Ik zou dat samenvatten als generatiegerechtigheid: ervoor zorgen dat we niet ten koste van toekomstige generaties leven, maar dat we die juist ondersteunen. Vanuit de overtuiging dat elke generatie net zoveel recht heeft op welzijn en een goede kwaliteit van leven.

Dat doel hebben politici, beleidsmakers en commerciële partijen ook voor ogen, als ik hun woorden moet geloven. Maar van wat ik in de praktijk zie gebeuren ben ik me kapotgeschrokken. Hoofdrospelers in de transitie hebben er een sport van gemaakt om op elke aanpassing richting een leefbare toekomst een hoopvolle term te plakken, om die vervolgens compleet uit te hollen.

Het bouwen aan een circulaire economie hebben we voornamelijk teruggebracht tot wat materialen recyclen. Bronmaatregelen, zoals consumptievermindering of minder groei, zijn taboe in Den Haag.

Noodzakelijke Europese stikstofwetgeving wordt door het kabinet gezien als obstakel voor de BV Nederland, waar volgens de minister van infrastructuur en waterstaat juridische trucs voor nodig zijn om onderuit te komen. Aan de natuur wordt nauwelijks gedacht.

Duurzaamheid, in al haar breedheid en dimensies, hebben we platgeslagen tot tonnen CO₂ tellen. Zonder oog voor sociale duurzaamheid, biodiversiteit en schaarse grondstoffen.

Het label 'klimaatneutraal' is gekaapt door luchtvaartbedrijven en oliemaatschappijen die met creatief boekhouden en schimmige CO₂-compensatie structuren het idee geven dat je met een schoon geweten op reis kan.

Systemecrisis

Deze voorbeelden zijn exemplarisch voor de tragische manier waarop we met de transitie naar een leefbare wereld in 2100 omgaan. We zitten in een gigantische systeemcrisis, maar in een ultieme krachtsinspanning houden we ons vast aan huidige systemen. We proberen alles in de huidige verdienmodellen in te passen. Feitelijk stoppen we de oude, vervuilende economie in nieuwe zakken.

Ook in het nationale Klimaatakkoord is het einddoel van een leefbare toekomst in 2100 uit het oog verloren. Fundamentele discussies over het huidige systeem hebben niet plaatsgevonden aan de klimaattafels. In plaats daarvan proberen de klimaattafels nu de uitstoot van alle fabrieken, industrieën en sectoren te halveren, zonder zich af te vragen of een sector er überhaupt wel zou moeten zijn in een klimaatneutraal 2100. Met een groen bord voor onze kop hollen we naar een 2030 met 49 procent minder CO₂-uitstoot toe, zonder de basis te leggen voor een leefbare wereld in 2050, 2070 en 2100. Onverstandig, want het halveren van de uitstoot is een wezenlijk andere opgave dan het realiseren van een klimaatneutraal land.

Vanwege dit gevaarlijke korte-termijndenken hebben jongeren zich niet achter het Klimaatakkoord geschaard. Omdat het akkoord in deze vorm weinig bijdraagt aan waar het jongeren om gaat: een veilige, gezonde en leefbare toekomst waarin ook zij kunnen bouwen aan een carrière, een eigen huis, een gezin. Aan een zinvol leven. Onze kritiek bleek aan dovemansoren gericht.

Werner Schouten

De Duurzame Troonrede bestaat sinds 2012. De tiende editie wordt vandaag uitgesproken door Werner Schouten (1998). Hij is voorzitter van de Jonge Klimaatbeweging (JKB), een landelijk netwerk van jongeren dat zich inzet voor een stevig klimaatbeleid. JKB was de winnaar van de Trouw Duurzame 100 in 2020.

De jongeren willen structureel gehoord worden door de politiek en het bedrijfsleven, wanneer die knopen doorhakken over duurzame doelen. Schouten is spreker over duurzaamheid en presentator van BNR Koplopers. Hij is dit jaar jurylid van de Trouw Duurzame 100, die begin oktober bekend wordt gemaakt.

Terwijl het IPCC steeds zwartere toekomstbeelden schetst, terwijl hevige bosbranden en recordtemperaturen onze zomers domineren, gaan wij rustig door met het koloniseren van jonge en toekomstige generaties. We eigenen ons hun gezondheid en vrijheden toe. We eigenen ons hun toekomst toe, verkopen het in het heden en we noemen het 'bruto nationaal product'.

Die afwezigheid van generatiegerechtigheid, met ziekelijke kortzichtigheid tot gevolg, is buitengewoon onverstandig. De Nederlandse overheid kan hierover meepraten. Door jarenlang de stikstofproblematiek voor zich uit te schuiven, moeten nu miljarden kostende ad-hocmaatregelen worden genomen. Door het al jaren vaststaande Europese doel voor hernieuwbare energie te missen, moesten we 200 miljoen euro aan Denemarken overmaken voor groene energie die we zelf tekortkomen. Kortzichtigheid en achter de feiten aanlopen beginnen steeds duurder te worden.

Ook bedrijven vallen ten prooi aan kortzichtigheid. Oliebedrijf Exxon en scenario-kampioen Shell kunnen het weten. Afgelopen jaar moesten ze allebei onverwacht 20 miljard dollar aan gestrande activa afboeken op hun olie- en gasreserves. Gevalletje ‘iets te weinig rekening gehouden met de energietransitie’. Kortzichtigheid en achter de feiten aanlopen beginnen steeds duurder te worden.

Maar dat is nog niet eens het ergste. Het meest tragische is dat we in ‘Nederland polderland’ een systeem zijn ingerommeld waarin het normaal is geworden dat generatiegerechtigheid geen randvoorwaarde is, maar slechts een optie.

Ons systeem is zo ver afgegleden dat mijn generatie wordt verteld dat de leefbaarheid van onze toekomst mag bestaan, mits deze ‘haalbaar en betaalbaar’ is. Blijkbaar is een leefbare toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen alleen mogelijk onder voorwaarden.

Blijkbaar is het recht op een gezond leven slechts geldig wanneer dit haalbaar en betaalbaar is. Maar wanneer is mijn toekomst betaalbaar? Wat mag mijn toekomst kosten? Wat is mijn toekomst waard? Eerlijk gezegd wil ik het niet eens weten.

Een leefbare, volhoudbare toekomst zou een randvoorwaarde bij alle keuzes moeten zijn. Maar op de één of andere manier is die toekomst in Nederland op de onderhandelingstafel beland. Het is geen garantie, maar iets waarvoor partijen als de Jonge Klimaatbeweging moeten strijden.

Duitsland alleen kan de wereld niet veranderen

Lotgenoten, dit kunnen we niet zo door laten gaan. De acties die wij vandaag ondernemen én nalaten bepalen hoe de wereld er in 2100 uitziet. Wij dragen de verantwoordelijkheid voor de toekomst die we creëren. Het is daarom tijd voor generatiegerechtigheid. Het is tijd dat we ons toeleggen op wat nodig is om die leefbare wereld in 2100 te realiseren, in plaats van ons blind te staren op wat ‘mogelijk lijkt’ in de huidige markt of het huidige politieke landschap.

In Duitsland hebben ze hier al kaas van gegeten. Duitse jongeren stapten naar het Constitutioneel Hof omdat de Duitse klimaatwet geen rekening hield met de toekomst. Plannen voor na 2030 ontbraken. Het Hof bevestigde dat dit in strijd is met de Grondwet. Want, zo stelde het Hof, wanneer de afstand tussen het doel voor 2030 en het netto-nul-doel in 2050 te groot is, dan zal het heel ingrijpende maatregelen vergen om die afstand te overbruggen. Het nalaten van een giga-klimaatopdracht aan jonge generaties, beperkt de vrijheden van die generaties. En dat is in strijd met de Grondwet, oordeelde het Constitutioneel Hof.

Het is een revolutionair vonnis, waarin het Hof de vrijheden van jongeren in de toekomst net zo zwaar woog als de rechten en vrijheden van de huidige generatie. Generatiegerechtigheid werd het uitgangspunt.

En wat deed de Duitse politiek in reactie op de uitspraak? Het Duitse Parlement scherpte binnen een week de klimaatdoelstellingen aan, zodat Duitsland al in 2045 klimaatneutraal is. En tot 2022 werken ze aan een uitgekiend plan voor 2050 en verder. Bondskanselier Merkel besloot met de woorden: ‘Duitsland alleen kan de wereld niet veranderen, maar de manier waarop we het doen kan een voorbeeld zijn dat anderen kunnen volgen.’ Generatiegerechtigheid zegevierde.

Hoe ga ik de komende week bijdragen?

Laten we afspreken dat het in Nederland niet tot een rechtszaak hoeft te komen, maar dat we samen de kolonisatie van de toekomst weten te stoppen. Te beginnen met het omzetten van mooie woorden over de toekomst in concrete daden. Laten we generatiegerechtigheid aan de basis van de samenleving zetten.

Bij bedrijven kan dit door een maatschappelijke zorgplicht in te voeren. Zo sturen we niet alleen op mooie winstcijfers, maar ook op brede welvaart voor 2100. Om dit van de grond te krijgen ben ik met de Impact Economy Foundation de Commissie 2100 gestart. Deze commissie verbindt aanstormende en huidige leiders in Raden van Toezicht en Raden van Commissarissen, en leidt ze op om te sturen op brede welvaart in 2100.

Bij de overheid is er een generatietoets voor duurzaamheid nodig. Die toetst nieuwe maatregelen op de gevolgen voor jonge en toekomstige generaties op de lange termijn. Op deze manier verzekeren we dat nieuw beleid werkelijk bijdraagt aan brede welvaart in 2100.

Daarnaast is er als de wiedeweerga een omvangrijke crisisaanpak nodig met een OMT voor het klimaat en een grote investeringsagenda, om de schade voor jonge en toekomstige generaties te beperken.

Deze omslag naar generatiegerechtigheid begint niet alleen bij grote instanties als bedrijven of overheden. Hij begint overal. Generatiegerechtigheid begint bij ieder individu dat op maandagochtend zichzelf de vraag stelt: hoe ga ik de komende week bijdragen aan de wereld in 2100? Samen hebben wij elke dag de kans om het verschil te maken. Om de rug recht te houden, en op te staan voor onze toekomst en die van onze kinderen.